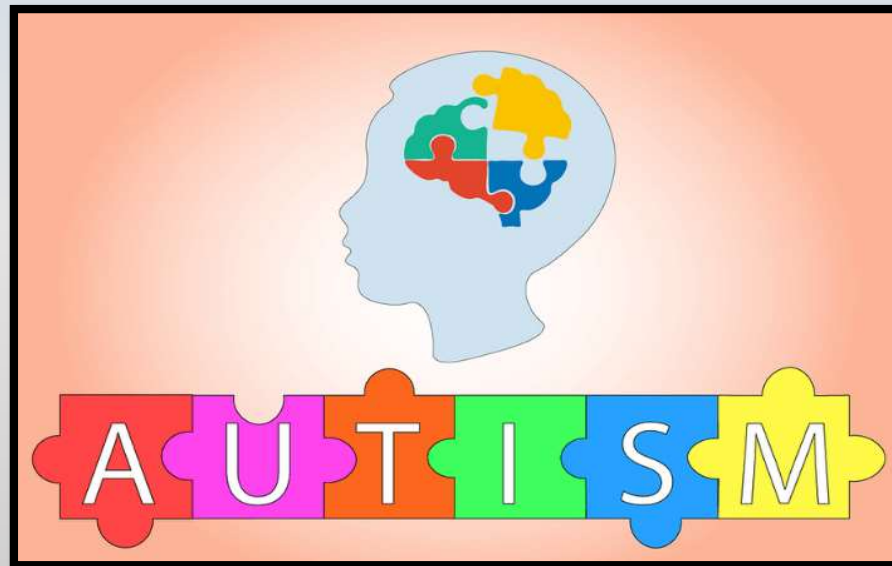

Παιδί στο Φάσμα του Αυτισμού. Ένταξη στο Γενικό Σχολείο

Εισηγήτριες:

Τσακίρη Μαρία ΠΕ60.ΕΑΕ

Τυρπίδου Μελπομένη ΠΕ71

Κότελη Σταυρούλα ΠΕ02.ΕΑΕ

Εισηγήσεις

 Διαχείριση μαθητή με ΔΑΦ στο Νηπιαγωγείο
Τσακίρη Μαρία

 Διαχείριση μαθητή με ΔΑΦ στο Δημοτικό Σχολείο
Τυρπίδου Μελπομένη

 Διαχείριση μαθητή με ΔΑΦ στο Γυμνάσιο - Λύκειο
Κότελη Σταυρούλα

Παγκόσμια Ημέρα Αυτισμού (World Autism Awareness Day)

Καθιερώθηκε το 2007 με απόφαση του ΟΗΕ

Σκοπός: Η ενημέρωση της κοινής γνώμης για αποδοχή, ευαισθητοποίηση και ομαλή ένταξη στην κοινωνία

Διαχείριση μαθητή με ΔΑΦ στο Νηπιαγωγείο

Τσακίρη Μαρία

Νηπιαγωγός Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης

ΚΕΣΥ Φλώρινας

Τι είναι ο αυτισμός;

Ο αυτισμός είναι μία **ισόβια νευροαναπτυξιακή διαταραχή**, που είναι παρούσα κατά τη βρεφική ηλικία. Συχνά συνυπάρχει και με άλλες διαταραχές π.χ. ΔΕΠ-Υ, νοητική υστέρηση

Εμποδίζει τα άτομα να κατανοούν σωστά όσα βλέπουν, ακούν, αντιλαμβάνονται και γενικά αισθάνονται

Σήμερα ορίζεται σαν μία **Διάχυτη Αναπτυξιακή Διαταραχή**

Γιατί ονομάζονται διάχυτες;

Οι διαταραχές αυτές χαρακτηρίζονται από ταυτόχρονα σοβαρά ελλείμματα και καθυστερήσεις σε πολυάριθμους τομείς της ανάπτυξης όπως η κοινωνικοποίηση, η επικοινωνία κ.τ.λ.

Στις Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές περιλαμβάνονται τα εξής σύνδρομα:

- Αυτισμός της παιδικής ηλικίας
- Άτυπος αυτισμός
- Σύνδρομο Rett
- Αποδιοργανωτική διαταραχή της παιδικής ηλικίας
- Διαταραχή υπερδραστηριότητας
- Σύνδρομο Asperger
- Άλλες διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές
- Διάχυτη αναπτυξιακή διαταραχή μη καθορισμένη αλλιώς

Κλινικά Χαρακτηριστικά Αυτισμού

Η διάγνωση της διαταραχής γίνεται στην **πρώιμη παιδική ηλικία**

Χαρακτηρίζεται από:

1. Δυσκολίες στην επικοινωνία (λεκτική και μη)
2. Ελλείματα στην κοινωνική αλληλεπίδραση
3. Περιορισμένα και στερεοτυπικά μοτίβα συμπεριφοράς, ενδιαφερόντων και δραστηριοτήτων

1. Δυσκολίες στην επικοινωνία

- Καθυστέρηση στην ανάπτυξη του λόγου ή παντελής έλλειψή του
- Ιδιόμορφη χρήση του λόγου (π.χ. ηχολαλία, στερεοτυπικές εκφράσεις)
- Άκαμπτη χρήση της γλώσσας (απουσία τονισμού, ρυθμού, ρομποτική φωνή)
- Χρήση κυριολεκτικής γλώσσας
- Αδυναμία κατανόησης λανθάνουσας γλώσσας (π.χ. υπονοούμενα, αστεία κλπ.)
- Αδυναμία κατανόησης της μη λεκτικής επικοινωνίας (π.χ. κινήσεις σώματος, εκφράσεις προσώπου, χειρονομίες)

2. Ελλείματα στην κοινωνική αλληλεπίδραση

- Αποφυγή βλεμματικής και σωματικής επαφής
- Απομόνωση
- Δυσκολία στη δημιουργία σχέσεων
- Δυσκολία στην κατανόηση των συναισθημάτων των άλλων

3. Χαρακτηριστικά συμπεριφοράς, ενδιαφερόντων και δραστηριοτήτων

- Άκαμπτο, επαναλαμβανόμενο και μονότονο παιχνίδι (π.χ. να πατούν ένα διακόπτη)
- Απουσία συμβολικού και ομαδικού παιχνιδιού
- Προσκόλληση σε αντικείμενα και χρήση τους με ασυνήθιστο τρόπο
- Επαναλαμβανόμενες κινήσεις (πχ. «πέταγμα», συστροφή των χεριών ή των δακτύλων, ταλαντώσεις κ.τ.λ.)
- Ανάγκη για ύπαρξη ρουτίνας
- Εμμονή στη λεπτομέρεια
- Ξαφνικές αλλαγές στη διάθεση χωρίς εμφανή λόγο
- Υπερκινητικότητα, επιθετικότητα, αυτοτραυματική συμπεριφορά, μικρό εύρος προσοχής

Εκπαίδευση των παιδιών με ΔΑΦ

Ανάλογα με το βαθμό λειτουργικότητας του παιδιού, γίνεται είτε στο ειδικό σχολείο, είτε στο γενικό

Στο γενικό σχολείο

- ❖ Σε τμήμα ένταξης
- ❖ Στην κανονική τάξη με εκπαιδευτικό παράλληλης στήριξης
- ❖ Στην κανονική τάξη με εξατομικευμένο πρόγραμμα διδασκαλίας

Διαχείριση του παιδιού με ΔΑΦ στην τάξη (1/2)

Αρχικά απαραίτητη θεωρείται η **συστηματική παρατήρηση** του παιδιού → πηγή πολύτιμων πληροφοριών

Γιατί να παρατηρήσω το παιδί

- Ανακαλύπτω τα ενδιαφέροντά του
- Εντοπίζω τις ικανότητες και αδυναμίες του
- Αποτιμώ το αναπτυξιακό του επίπεδο
- Βλέπω τις στρατηγικές του
- Μαθαίνω περισσότερα για την προσωπικότητά του

Διαχείριση του παιδιού με ΔΑΦ στην τάξη (2/2)

Σημαντικά θεωρούνται η καταγραφή της παρατήρησης και η **συνεργασία** του εκπαιδευτικού με τους γονείς και τους θεραπευτές του παιδιού

Τρόποι καταγραφής

- Κλείδα παρατήρησης
- Ημερολόγιο
- Φωτογραφίες
- Βιντεοσκοπήσεις

Κλείδα Παρατήρησης

ΚΛΕΙΔΑ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗΣ ΔΑΔ

ΚΥΚΛΩΣΣΕ, για το συγκεκριμένο μαθητή/τρια, πόσο συχνά συμβαίνουν οι παρακάτω συμπεριφορές, σε σχέση με τους συνομηλίκους του.

Δεν υπάρχουν σωστές ή λανθασμένες απαντήσεις!

1. Έχει βλεμματική επαφή	Σχεδόν ποτέ	Μερικές Φορές	Συχνά	Σχεδόν πάντα
2. Συμμετέχει αυθόρμητα σε παρέες χωρίς να τους δημιουργεί προβλήματα.	Σχεδόν ποτέ	Μερικές Φορές	Συχνά	Σχεδόν πάντα
3. Έχει φίλους.	Σχεδόν ποτέ	Μερικές Φορές	Συχνά	Σχεδόν πάντα
4. Ανέχεται τη σωματική επαφή.	Σχεδόν ποτέ	Μερικές Φορές	Συχνά	Σχεδόν πάντα
5. Κατανοεί εξωλεκτικές συμπεριφορές (π.χ. κατανοεί ότι άλλος είναι βαριεστημένος)	Σχεδόν ποτέ	Μερικές Φορές	Συχνά	Σχεδόν πάντα
6. Κατανοεί τα συναισθήματα των άλλων (ενσυναίσθηση)	Σχεδόν ποτέ	Μερικές Φορές	Συχνά	Σχεδόν πάντα
7. Αντιμετωπίζει μόνοζ/ή μικρά προβλήματα της καθημερινότητας.	Σχεδόν ποτέ	Μερικές Φορές	Συχνά	Σχεδόν πάντα
8. Επαναλαμβάνει στερεότυπα <u>συγκεκριμένες λέξεις</u> ή φράσεις.	Σχεδόν ποτέ	Μερικές Φορές	Συχνά	Σχεδόν πάντα
9. Κατανοεί το μεταφορικό λόγο (π.χ. ...μου μαύρισε η καρδιά)	Σχεδόν ποτέ	Μερικές Φορές	Συχνά	Σχεδόν πάντα
10. Χρησιμοποιεί ικανοποιητική σύνταξη (π.χ. αντωνυμίες)	Σχεδόν ποτέ	Μερικές Φορές	Συχνά	Σχεδόν πάντα
11. Χρησιμοποιεί ικανοποιητικά τον προφορικό λόγο για να εκφράσει νοήματα, σκέψεις, απόψεις, επιχειρήματα.	Σχεδόν ποτέ	Μερικές Φορές	Συχνά	Σχεδόν πάντα
12. Μπορεί να αρχίσει και να διατηρήσει μια συζήτηση με άλλους.	Σχεδόν ποτέ	Μερικές Φορές	Συχνά	Σχεδόν πάντα
13. Παίζει συμβολικό παιχνίδι (π.χ. το μανταλάκι γίνεται καράβι) ή παίξιμο ρόλων (π.χ. κουμπάρες)	Σχεδόν ποτέ	Μερικές Φορές	Συχνά	Σχεδόν πάντα
14. Χρησιμοποιεί χειρονομίες ή μίμηση.	Σχεδόν ποτέ	Μερικές Φορές	Συχνά	Σχεδόν πάντα
15. Επαναλαμβάνει λέξεις και φράσεις που άκουσε πρόσφατα (ηχολαλεί).	Σχεδόν ποτέ	Μερικές Φορές	Συχνά	Σχεδόν πάντα
16. Αγαπά να ασχολείται μόνο με συγκεκριμένα πράγματα, θέματα.	Σχεδόν ποτέ	Μερικές Φορές	Συχνά	Σχεδόν πάντα
17. Αναστατώνεται με απροσδόκητες αλλαγές στην καθημερινότητά του.	Σχεδόν ποτέ	Μερικές Φορές	Συχνά	Σχεδόν πάντα
18. Αρνείται να ασχοληθεί με κάτι πέρα από τα δικά του ενδιαφέροντα.	Σχεδόν ποτέ	Μερικές Φορές	Συχνά	Σχεδόν πάντα
19. Επαναλαμβάνει ιδιόρρυθμες κινήσεις (π.χ. συστροφές σώματος, φτερουγίσματα χεριών, κινήσεις προσώπου)	Σχεδόν ποτέ	Μερικές Φορές	Συχνά	Σχεδόν πάντα
20. Ασχολείται επίμονα με τμήματα αντικειμένων.	Σχεδόν ποτέ	Μερικές Φορές	Συχνά	Σχεδόν πάντα
21. Είναι λειτουργικός, ήρεμος, στο διάλειμμα.	Σχεδόν ποτέ	Μερικές Φορές	Συχνά	Σχεδόν πάντα
22. Έχει παράξενες εμμονές (π.χ. κολλημένος/ή με την Ινδία) ή τελετουργίες (π.χ. συγκεκριμένη τρόπος να ανοίξει το βιβλίο)	Σχεδόν ποτέ	Μερικές Φορές	Συχνά	Σχεδόν πάντα
23. Έχει φαντασία.	Σχεδόν ποτέ	Μερικές Φορές	Συχνά	Σχεδόν πάντα

24. Έχει ιδιαίτερες ικανότητες ή таланτά (περιγράψτε):

25. Θετικά στοιχεία της συμπεριφοράς του, δεξιότητες, ικανότητες:

26. Στοιχεία της συμπεριφοράς που προβληματίζουν (περιγράψτε με ακρίβεια συγκεκριμένες συμπεριφορές, χώρο, χρόνο)

Ημερολόγιο

21/11/2018

Η μέρα κύλησε πολύ ήρεμα. Στη διάρκεια των ελεύθερων δραστηριοτήτων ο Χ. έπαιξε για αρκετή ώρα με την πλαστελίνη, πράγμα που δεν έχει ξανακάνει. Στη συνέχεια έπαιξε με τα ξύλινα τουβλάκια. Κατά τη διάρκεια των οργανωμένων δραστηριοτήτων ασχοληθήκαμε με ταύτιση σχημάτων, συνεργάστηκε αρκετά καλά και ήταν πολύ πρόθυμος σε ότι του ζητούσα να κάνει. Έφαγε με όλα τα παιδιά μαζί. Στο διάλειμμα έπαιξε μόνος του με τα χρώματα.

Πρόγραμμα Πρώιμης Παρέμβασης

- Απευθύνεται σε παιδιά **βρεφικής** (γέννηση έως 2 ετών) και **νηπιακής** ηλικίας (3 έως 5-6 ετών) που έχουν διαγνωστεί ή υπάρχουν ενδείξεις για αναπτυξιακές διαταραχές
- Στο πρόγραμμα συμμετέχουν το ίδιο το παιδί, η οικογένειά του και το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον
- Απαραίτητη η συμμετοχή και συνεργασία της **διεπιστημονικής ομάδας** (π.χ. παιδοψυχολόγος, ειδικός παιδαγωγός, εργοθεραπευτής, λογοθεραπευτής, νηπιαγωγός κ.λπ.)
- Στόχος: η **ολιστική στήριξη** του παιδιού, ώστε να αναπτύξει στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό όλες τις δεξιότητες/ικανότητές του (στην επικοινωνία, την κοινωνική αλληλεπίδραση, τη συμπεριφορά, τη γνωστική ανάπτυξη)

► Όσο νωρίτερα αρχίζει και όσο πιο εντατική, τόσο καλύτερα είναι τα αποτελέσματα ◀

Προγράμματα – εκπαιδευτικές παρεμβάσεις (1/2)

- Δεν αντιμετωπίζουν όλα τα συμπτώματα του αυτισμού
 - Δεν θεραπεύουν τον αυτισμό
 - **Στόχος:** Να διευκολυνθεί η προσαρμογή του παιδιού στο κοινωνικό περιβάλλον, η ζωή του και η οικογένειά του
- Απαραίτητος ο **συνδυασμός** των προγραμμάτων και η **προσαρμογή** τους στις ανάγκες του κάθε παιδιού

Προγράμματα – εκπαιδευτικές παρεμβάσεις (2/2)

- Εφαρμοσμένη Ανάλυση Συμπεριφοράς (ΑΒΑ)
- Θεραπεία και Εκπαίδευση Παιδιών με Αυτισμό και Διαταραχές Επικοινωνίας (TEACCH)
- Σύστημα Επικοινωνίας μέσω Ανταλλαγής Εικόνων (PECS)
- Κοινωνικές Ιστορίες

Εφαρμοσμένη Ανάλυση Συμπεριφοράς (ΑΒΑ) (1/2)

- Προσαρμόζεται στις **ανάγκες** και την **προσωπικότητα** του κάθε παιδιού
- Βελτιώνει τις κοινωνικές, επικοινωνιακές και μαθησιακές δεξιότητες μέσω θετικής ενίσχυσης ή ανταμοιβών
- Μειώνει προβληματικές ή επιβλαβής συμπεριφορές (π.χ. εκνευρισμός, επιθετικότητα, αυτοτραυματισμός)

Θεραπεία και Εκπαίδευση Παιδιών με Δαφ και Διαταραχές Επικοινωνίας (TEACCH)

Πρόγραμμα οπτικά δομημένης εκπαίδευσης

- Δημιουργεί ένα προβλέψιμο και σταθερό περιβάλλον → βοηθά το παιδί να κινείται και να λειτουργεί αυτόνομα και με ασφάλεια
- Αποφεύγονται τα συναισθήματα άγχους, σύγχυσης και αποδιοργάνωσης

Τα 4 βασικά στοιχεία του TEACCH

1. Ο τρόπος οργάνωσης του περιβάλλοντος της τάξης

Κατάλληλα δομημένος ο χώρος → γίνεται κατανοητό σε ποιο σημείο πραγματοποιείται κάθε δραστηριότητα

Το παιδί μπορεί να παραμείνει σε ένα μέρος για κάποιο χρονικό διάστημα → αξιοποιεί τις ικανότητές του με συνεχόμενη εξάσκηση

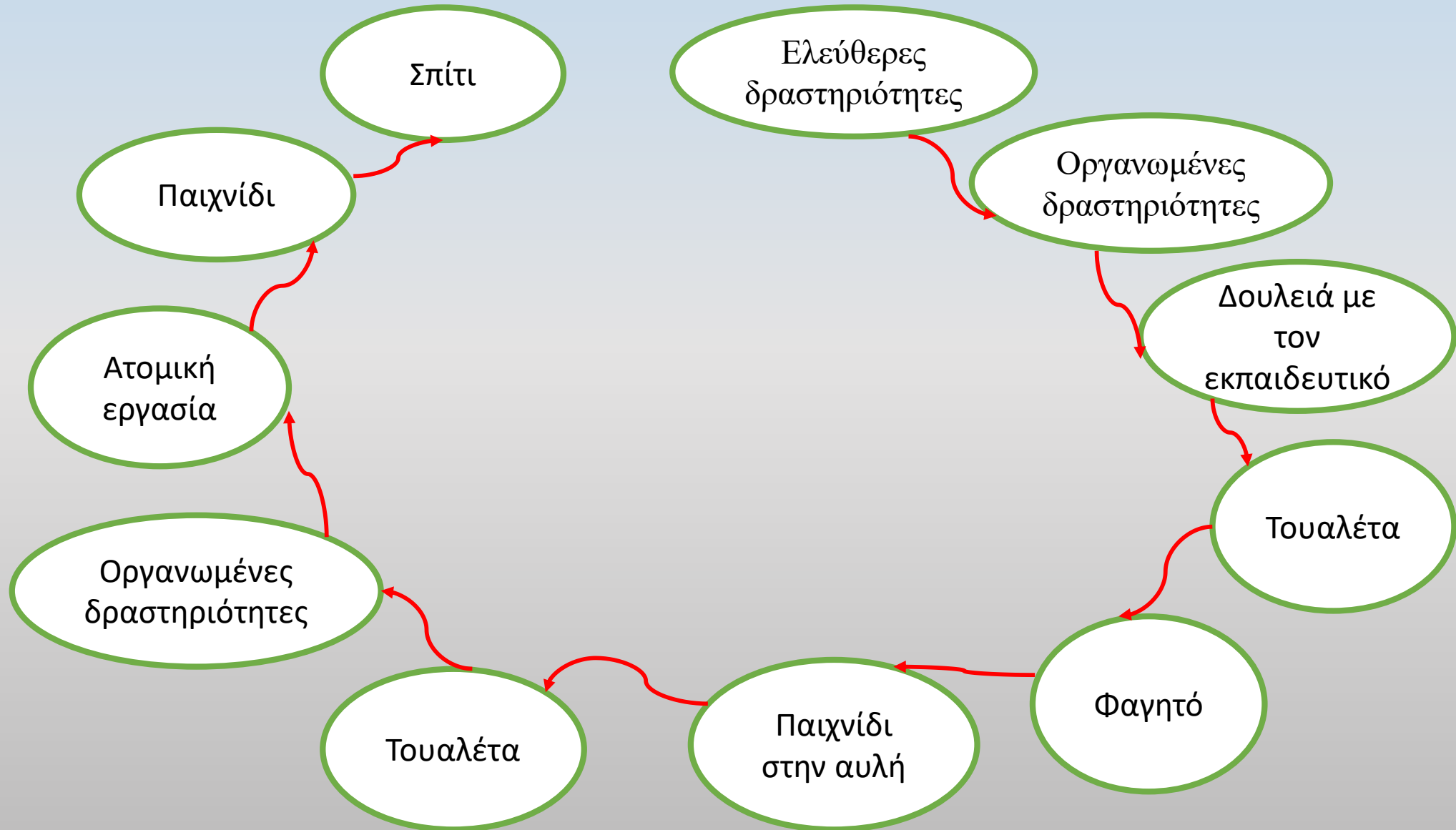
Παραδείγματα τάξεων δομημένων με TEACCH

2. Η εφαρμογή ενός ατομικού ημερήσιου προγράμματος

- Είναι **εξατομικευμένο** ανάλογα με τα χαρακτηριστικά του παιδιού
- Το ενημερώνει για το τι δραστηριότητες και με ποια σειρά θα κάνει κατά τη διάρκεια της ημέρας
- Παρουσιάζεται είτε με **λεκτικά** βοηθήματα είτε με **οπτικά** (φωτογραφίες, σκίτσα, σχήματα ή τα ίδια τα αντικείμενα)
- Αλλάζουν δραστηριότητες και δεν παραμένουν προσκολλημένα σε μια ρουτίνα
- Οι αλλαγές και οι μεταβάσεις γίνονται ευκολότερα και χωρίς άγχος

Παράδειγμα λεκτικού ατομικού ημερήσιου προγράμματος

Παράδειγμα οπτικού ατομικού ημερήσιου προγράμματος

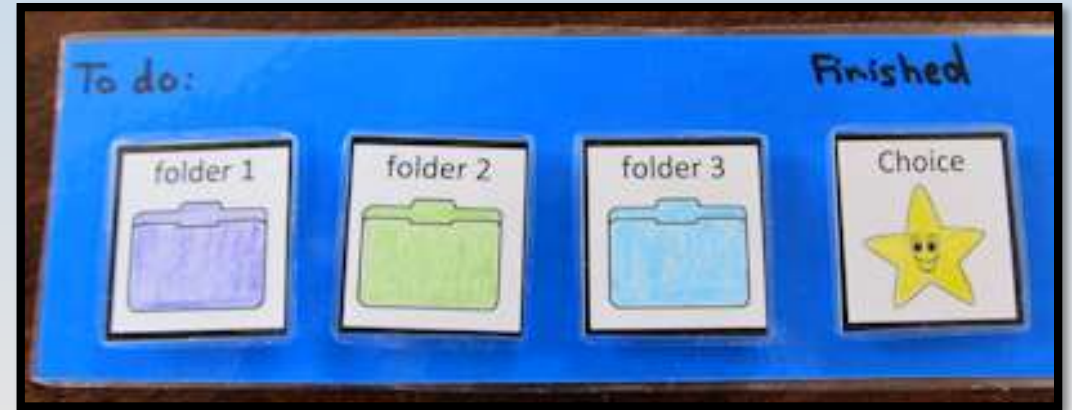
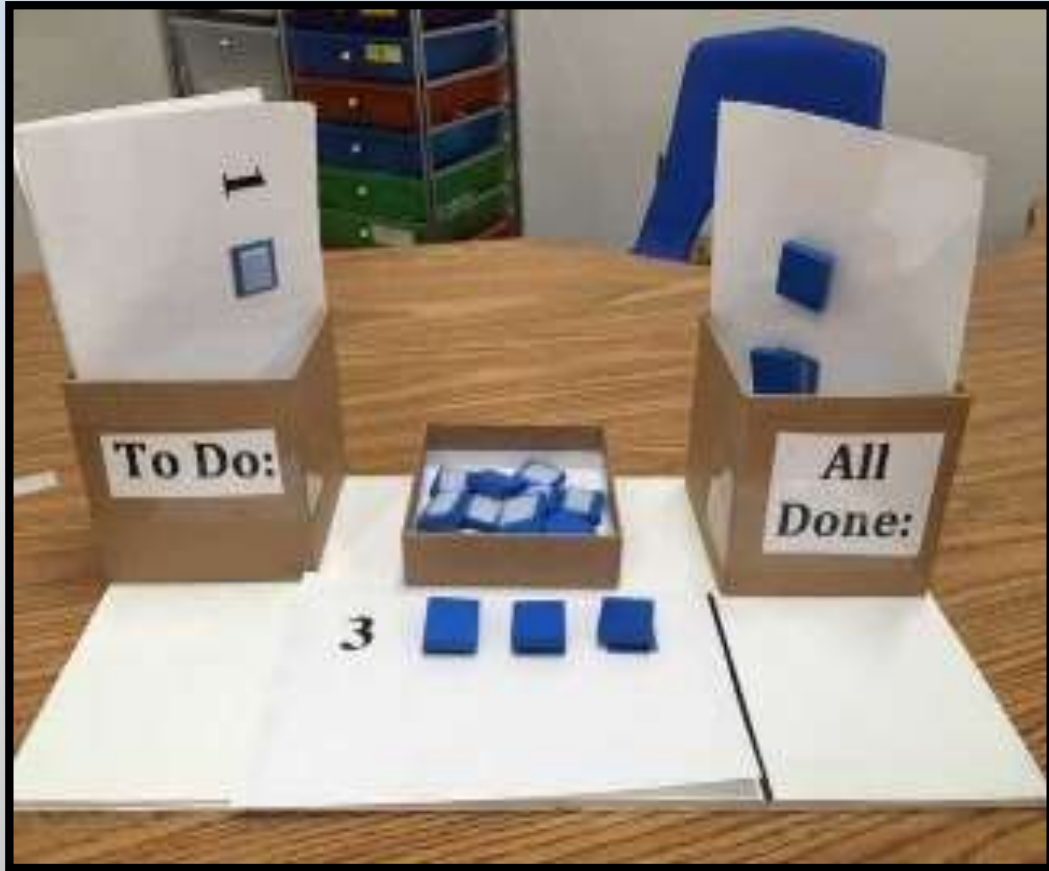
3. Η διαμόρφωση συστημάτων ατομικής εργασίας

Παρέχονται στο παιδί οι οδηγίες της κάθε δραστηριότητας

Τοποθετούνται σε εμφανές σημείο, ώστε να γνωρίζει:

- Τι δουλειά θα κάνω;
- Πού και πότε θα την κάνω;
- Πόση θα κάνω;
- Πώς θα ξέρω ότι τελείωσα;
- Τι ακολουθεί και τι κάνω μετά;

Παραδείγματα συστημάτων ατομικής εργασίας

4. Η οπτική παρουσίαση των δραστηριοτήτων

- Είναι ένα σύστημα επικοινωνίας
- Επιτρέπει στο παιδί να κάνει γνωστές τις ανάγκες του σε κάποιον (δάσκαλο, συμμαθητή, γονιό κ.τ.λ.)
- Μέσω οπτικών ερεθισμάτων βοηθάει το παιδί να κατανοήσει το καθετί και να δώσει έμφαση στις σημαντικότερες πληροφορίες

Στάδια επίτευξης:

- Οπτική οργάνωση (τοποθέτηση των υλικών σε χωριστά κουτιά)
- Οπτικές οδηγίες (ο τρόπος που θα ασχοληθεί με τα υλικά)
- Οπτική σαφήνεια (σηματοδότηση σκοπού δραστηριότητας, π.χ. κωδικοποίηση με χρώματα, ετικέτες).

Παραδείγματα οπτικής παρουσίασης των δραστηριοτήτων

Ένα παράδειγμα διδασκαλίας δεξιοτήτων αυτοεξυπηρέτησης μέσω TEACCH

Στην τουαλέτα

ΚΑΡΤΕΛΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΟΥΑΛΕΤΑ

Στην τουαλέτα δεν ξεχνώ

πρώτα , καλά να σκουπιστώ !!

Στην τουαλέτα δεν ξεχνώ

το καζανάκι να πατώ !!

Στην τουαλέτα δεν ξεχνώ

πλένω τα χεράκια μου τα δυο !!

Στην τουαλέτα δεν ξεχνώ

με την πετσέτα να σκουπιστώ !!

ΣΟΦΗ ΑΜΦΙ - <http://www.thedoghouse.gr>

Σαπουνίζω τα χέρια μου

1

Κλείνω τη βρύση

3

Ξεπλένω καλά

2

Σκουπίζω τα χέρια μου

4

Σύστημα Επικοινωνίας μέσω Ανταλλαγής Εικόνων (PECS)

Σχεδιάστηκε για παιδιά με ΔΑΦ, που καθυστερούν στην ανάπτυξη της ομιλίας τους

Χρησιμοποιεί εικόνες αντί για λέξεις, ώστε να βοηθήσει τα παιδιά να επικοινωνήσουν

Μέσω των εικόνων το παιδί δείχνει σε κάποιον άλλο (γονιό, δάσκαλο, συμμαθητή κ.τ.λ.) τι επιθυμεί και έπειτα ανταλλάσσει την εικόνα με το επιθυμητό αντικείμενο

Παραδείγματα προγράμματος PECS

Κοινωνικές Ιστορίες

- Μία μέθοδος διδασκαλίας των κοινωνικών δεξιοτήτων
- Εξατομικευμένα κείμενα που παρέχουν πληροφορίες για καταστάσεις και δεξιότητες που δυσκολεύουν το συγκεκριμένο παιδί
- Συνοδεύονται και από οπτικοποιημένο υλικό

Παραδείγματα: Πώς συμπεριφέρομαι στη δασκάλα μου

Πότε μπορώ να μιλάω στην τάξη

Παράδειγμα κοινωνικής ιστορίας (1/2)

Όταν αισθάνομαι εκνευρισμένος

Μπορώ να έχω επιλογές

Μπορώ να χειριστώ το θυμό μου με καλούς τρόπους!

1. Να απομακρυνθώ από το άτομο που με θυμώνει.

ΑΠΟΜΑΚΡΥΝΣΟΥ

Αν είμαι στο σπίτι, μπορώ να πάω σε άλλο δωμάτιο.

Αν είμαι στο σχολείο, μπορώ να ρωτήσω και να πάω σε ένα ήσυχο μέρος, όπως η βιβλιοθήκη.

ΗΣΥΧΟ ΜΕΡΟΣ

2. Μπορώ να πω στη μαμά, στο μπαμπά, στον καθηγητή της τάξης μου και στους συμμαθητές μου ότι αισθάνομαι θυμωμένος.

3. Η φωνή μου μπορεί να είναι έντονη ή να φαίνομαι αναστατωμένος, αλλά πρέπει να χρησιμοποιήσω όμορφες λέξεις για να το πω.

ΑΙΣΘΑΝΟΜΑΙ ΝΕΥΡΙΑΣΜΕΝΟΣ

4. Μπορώ να ζητήσω από 5 λεπτά διάλειμμα από την εργασία που κάνω στη τάξη, ώστε να ηρεμήσω. Μετά γυρίζω πιο ήρεμος και συνεχίζω την παρακολούθηση του μαθήματος.

ΧΡΕΙΑΖΟΜΑΙ ΕΝΑ ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

Παράδειγμα κοινωνικής ιστορίας (2/2)

5. Μπορώ να σφίξω ένα ελαστικό μπαλάκι ή ένα κομμάτι πλαστελίνης και να βγάλω όλο το θυμό μου σε αυτό. Έτσι να γίνω σιγά-σιγά πιο ήρεμος και να μπορώ να παρακολουθήσω το μάθημα μου.

ΕΝΑ ΚΟΜΜΑΤΙ ΠΛΑΣΤΕΛΙΝΗΣ

5. Μπορώ να μετρήσω μέχρι το 5 και να πάρω πέντε βαθιές ανάσες. Έπειτα, να βγάλω όλο τον αέρα έξω, χωρίς να ενοχλήσω τους συμμαθητές μου.

ΜΕΤΡΑ

ΠΑΡΕ ΒΑΘΙΕΣ ΑΝΑΣΕΣ

ΔΕΝ ΠΛΗΓΩΝΩ ΤΟΝ ΕΥΑΤΟ ΜΟΥ Η ΑΛΛΟΥΣ

Αν θυμηθώ να κάνω μερικά από αυτά τα 5 πράγματα όταν αισθάνομαι θυμωμένος, μπορώ να αρχίσω να αισθάνομαι καλύτερα και όχι τόσο εκνευρισμένος.

Δεν είναι μια λέξη που χρειάζεται φόβο.
Είναι ένα παιδί που χρειάζεται ΑΓΑΠΗ!

~ Laura Henretty

Σας ευχαριστώ πολύ!